

Fågelskådning och fågelskådare är något fullständigt främmande i Syrien – men också välkommet och uppskattat. Möten med den varma lokalbefolkningen lever kvar lika länge som minnena av alla kul arter man sett.

Foto: Lars Petersson

STAKE-OUT

Syrien – VP:s bäst bevarade hemlighet

Först på senare år har det blivit möjligt att åka till Syrien och skåda. Landets strategiska placering i massor av arters sträckleder och den varierade naturen från berg i väster, via öken, till floder i öster gör att artrikedomen är stor. Här lättar Tomas Haraldsson på locket till en ornitologisk och historisk skattkista.

En rask titt på kartan över regionen östra Medelhavet/Mellanöstern med en fågelskådares ögon antyder att en del områden borde vara extra spännande och hysa ett rikt och varierat fågelliv. Där finns områden där olika geografiska zoner och biotoper möts. Områden som inte är så tätbefolkade, som gärna har några större våtmarker och som ligger strategiskt belägna vid sträckleden mellan Eurasien och Afrika. Om man dessutom lägger till den extra kryddan av ett land som i princip varit utforskat fram tills de sista åren så hamnar man i Syrien – ett land som knappast förknippats med fågelskådning, utan snarare konfliktfylld politik och isolation från västvärlden.

Syrien är ett mestadels glesbefolkat land med cirka 20 miljoner invånare som ligger vid skärningspunkten mellan den tidigare så grekiskdominerade Medelhavskulturen och den

En karaktärsart runt ruinerna i Palmyra är sorgstenskivtåtan som under framför allt vinterhalvåret får sällskap av ett gäng kusiner som finsch- och cypernstenskivtåta.

Foto: Bernard Herren

arabisk-österländska. Allt detta innebär en rikedom och en färgstark mosaik, både vad det gäller etniskt och religiöst slag och historisk utveckling samt av naturtyper och fågelliv, som är svårslagen i denna del av världen.

Arkeologernas uttryck "den Bördiga halv-månen" syftar till formen på det område som sträcker sig från dagens södra Irak, upp genom norra Syrien och ned längs Medelhavskusten där civilisationer och skrivkonst uppstod runt 3 500 f.Kr.

Landets främsta ornitologiska attraktionskraft är, hävdar jag, dess geografiska läge och det detta resulterar i av artutbud och skiftande skådarupplevelser. Den kuperade norra och nordvästra delen är så pass bördig och grönskande att vi här finner arter från Sydosteuropa som balkanspett och mästarsingare. I söder befinner vi oss bland ökenarter

bekanta från till exempel Israel och borta i nordost känns utbudet högst asiatiskt med sina sumpvipor och gröna biätare. Höst och vår ses mängder av flyttfåglar passera och rasta vid de många lämpliga områdena och under vintermånaderna fylls våtmarkerna med hundratusentals sjöfåglar från östra Europa och Asien.

Under 2000-talet har landets politiskt frusna landskap börjat töa en aning. Våren 2002, i samband med presidentskiftet, kallades bokstavligen för "Damaskusvåren". Det har öppnat upp en aning för utländsk investering, privat ägande, turister och... fågelskådare!

De sensationsartade upptäckterna av eremitibisarna 2002 och stäppviporna 2007, och även vinterfågelinventeringen 2004 under ledning av OSME (Ornithological Society of the Middle East), skapade intresse hos västerländska skådare för landet såsom utforskat och spännande. Några brittiska och holländska grupper har varit här de senaste åren och jag ledde den första svenska gruppen i april 2009 och även en AviFaunagrupp i april 2010. Här finns mycket att upptäcka!

Romarnas och eremitibisarnas Palmyra

Hade man färdats med en handelskaravan för sådär 1 800 år sedan, på väg från Orientens inre till Medelhavets hamnar, så hade man ungefär halvvägs mellan Eufratdalen och Damaskus mötts av en sagolik syn. En glimrande stad med kolonnader, palats, tempel och helgedomar, mitt ute på de karga vidderna. Här härskade under 200-talet en drottning vid namn Zenobia och hon hade ovetat nog att sätta sig upp mot övermakten Rom som slog ner hennes uppror och skövlade staden.

Idag är Palmyra, Tadmur på arabiska, en av landets mest berömda sevärdheter men de mängder av besökare som platsen gör skäl för har ännu inte nått hit. Detta är ett traditionellt beduinsamhälle som sett en mindre turistboom med en del hotell, restauranger och små butiker, men det är fortsatt rätt litet och stillsamt. Cirka 60 000 invånare är dock en mångdubbling från den tidigare lilla bosättningen. En grupp naturvårdare och fågelgui-

Under sträcket ses regelbundet spännande arter som denna balkanflugsnappare i halvökens oaser och odlingsar.
Foto: Lars Petersson

Karta: Martin Åkesson

der, Palmyra Society, har växt fram på 2000-talet och guidar nu besökande skådare i området.

Ur fågelsynpunkt är platsen otroligt spännande av flera orsaker. Halvökenstäpperna, som kallas hamad och har en nederbörd på runt 150 mm per år och en viss markvegetation, hyser en god variation av lärkor, stenskvättor, ökentrumpetare, ökenlöpare, ökenpipare och tidigare även kragtrapp, storfalkar och flyghöns. Alla större fåglar har dock tyvärr jagats så hårt så att de är i princip utrotade och idag mycket svårbedda. Den välsmakande tjockfoten har jagats till utrotningens brant men ökenlöpare smakar enligt uppgift inte så

gott och skonas därför... Tjocknäbbad lärka är sedd liksom streckad ökenlärka, häckfynd av sistnämnda 2004. Vintertid finns fåtaligt även fjällpiparflockar, kalenderlärka, öken- och finschstenskvätta och enstaka ökensängare ute på vidderna.

De vidsträckt lämningsarna från den romerska handelsstaden dominerar Palmyra och samhällets centrum med hotell och restauranger ligger allt inom gångavstånd. Runt ruiner, glesa buskmarker och stenskravel kan arter som minervauggla, långstjärtsduva, sorgstenskvvätta, oriensångare, östlig sammetshätta, trädnäktergal och ökenfink noteras medan man begäpar antikens legender.

Krak des Chevaliers från 1100-talet är en världens bäst bevarade korsriddarborgar och ett måste för de flesta Syrienbesökare. För skådaren blir det sen inte sämre av att ett rikt rovfågelsträck passerar här under vår och höst!

Foto: Tomas Haraldsson

"Oj hörrö, stannal En långstjärtsduva!" Vid väggkanten i Deraa, sydligaste Syrien, i april 2009. Första obsen utanför Palmyra där en handfull ex finns. Foto: Lars Petersson

Runt Palmyra är den läckra ökenlöparen ganska vanlig och ses ofta i småflockar, distinkt svarttecknade i flykten. Foto: Lars Petersson

Under sträckperioderna är odlingar och små oaser fulla av rastande småfåglar, inklusive regelbundet balkanflugsnappare, cyprenstenskviätta och olivsångare, och de få vattensamlingarna som finns drar till sig änder, vadare, hägrar och en del rovfåglar som går ner för att dricka.

Hundra arter på en dag

En fördämning i bergen strax norr om samhället har skapat en liten sjö, kallad Sed Wadi Abied, vars strandvegetation, vattenspegel och dybankar erbjuder en veritabel kaskad av arter. Dammsnäppor bland vadarna längs stränderna, småfläckiga, mindre och möjligen dvärgsumphöns smyger i vasskanten med sydnäktergalar och en och annan citronärta. Stubbstjärt- och alpseglare samt rostgump- och klippsvala jagar insekter över ytan bland sina talrikare släktingar.

Ökenarterna finns också i omgivningen och så rovfågelsträck på himlen, både vår och höst, med mängder av stäppvråk – tusentals bra dagar – uppblandat av mindre skrik-, kejsar-, stäpp-, orm- och dvärgörn, balkanhök

och aftonfalk, ängs- och stäpphök, båda i tiotal bra dagar. Till dessa kan läggas områdets häckande kungsörn, gås- och smutsgam och örnvråk.

Eremitibisarna, som upptäcktes 2002 av lokala "jägare-blev-naturvårdare" och en italiensk FN-arbetare, häckar vid några klippor i bergen norr om Palmyra. Upptakten var att en lokalt känd jägare i slutet på 1990-talet sköt och åt upp en större svart fågel som han några år senare kunde identifiera som eremitibis!

Nu bevakas ibisarna av lokala naturvårdare och besökare kan guidas till fåglarna utan att de störs. Flera fåglar har försetts med sändare för att flyttstrategierna ska kunna kartläggas. Tyvärr prederas boungarna hårt av korp och även smutsgam så häckutfallet, för de numera två paren, har varit mycket dåligt de sista åren.

Det är klart nedslående att spillningsfynd tyder på att det tidigare fanns flera och större ibiskolonier i Syriens vidsträckt inre, medan all uppmärksamhet riktades mot kolonin i turkiska Birecik. När man till slut fann kolonin i Palmyra så var det bara några få par kvar.

Nu i skrivande stund, våren 2010, så rapporteras endast tre fåglar ha återvänt, så läget är minst sagt prekärt.

Skådning i Eufratdalen

Det är mycket svårt att värja sig för skönheten, magin och den glimrande kulturhistorien i denna bibliska floddal och dess vänliga och gästfria befolkning. Här möts du av människor som väldigt sällan möter västerlänningar och ett fågelliv som först alldeles nyligen blivit bevittnat av utomstående.

Huvudorten i regionen, Deir ez-Zor, är en utmärkt utgångspunkt för ditt sökande efter vitkindad bulbyl, irakskriktrast, blek dvärguv, grön biätare och gulstrupig stensparv som alla uppvisat häckindiciet i och runt staden.

En sevärighet är den gamla hängbron, byggd av fransmännen på 1930-talet, och från denna kan man ta in den imponerande Eufrat som tyst glider söderut mot Irak, 15 mil bort. Samhällslivet här är annars präglat av jordbrukarkultur och de lokala produkter som säljs på marknader i staden. Det är med andra ord inga problem att få tag i en purfärsch och

Under antiken var Palmyra, "palmernas stad" som romarna kallade den, en handelsmetropol mellan Medelhavet och Mesopotamien. Foto: Lars Petersson

Minervauggla är rätt spridd och ses ibland vid ruiner och kolonnader som Palmyra och Aphamea, spanandes från avsatser och pelartoppar. Foto: Bernhard Herren

Något av en karaktärsart för de steniga och glest bevuxna halvöknarna i centrala Syrien, ökenberglärka.
Foto: Lars Petersson

Inte fullt så ökenbunden som namnet antyder, ökenfinkarna vill gärna ha lite torra odlingar, ogräs i vägkanten och en viss nederbörd.
Foto: Lars Petersson

närproducerad måltid medan man njuter av gråfiskare och vitvingande tärnor från hängbron.

Från Deir ez-Zor kan man färdas upp längs Khaburfloden mot nordost och in på al-Jazeera, "ön", som området mellan Eufrat och Tigris kallas.

Vid byn Hamdaniyah sågs blek dvärguv, smyrnakungsfiskare och glasögonsångare under våren 2006, inte långt från Deir ez-Zor.

I den kurdiska och periodvis oroliga regionen längst i nordost finns både rödflikvipa, visselhöna och kurdstenskvetta på flera lokaler men området är svårutforskat och rätt okänt.

Flera sjöar i detta område, bland annat en kallad al-Hawl nära irakiska gränsen, hyser övervintrande fjällgäss bland tiotusentals blåsgäss och roständer, något som upptäcktes

i februari 2007 och åter bekräftades av ett finskt team i feburari 2010.

Korvsjöar

Det är lättare att åka 15 km norrut längs Eufrats östra bank och besöka byn och lagunen med samma namn, Mheimideh. Den meandrande floden gav förr upphov till många "avsnörpta" små korvsjöar i floddalen men de flesta är nu utdikade och uppodlade.

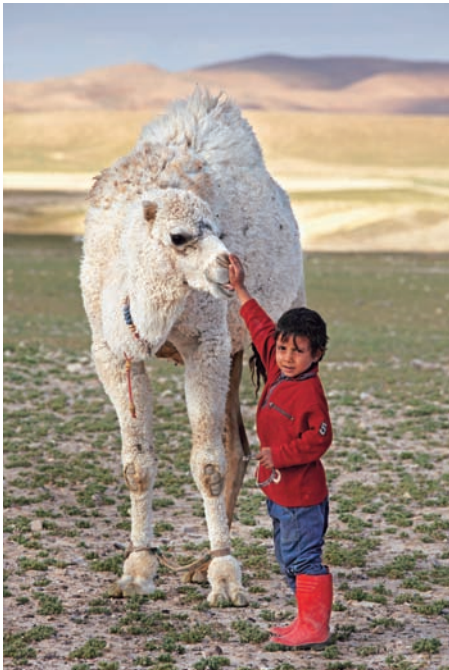
En ljuvlig tillbakablick på förlorad fågelrikedom kan man få vid Mheimideh, där byn omringar den lilla våtmarken som, trots närheten till folk och djur, myllrar av fågel.

Marmorand, kopparand och vitögd dykand, dvärgrördrom, purpurhöna, sumpvipa, styltöpare, skäggtärna, grön biätare, citronärta och kaveldunsångare är alla häckfåglar i våtmarken.

Under vårsträcket har arter som rödflikvipa, tereksnäppa och svartvingad vadarsvala rastat här, bland rikligt med andra vadare, simänder, hägrar och tärnor. Låt barnen titta i tuben, tacka ja till en kopp te hemma hos någon familj och insup atmosfären.

En magnifik bysantinsk borg från 500-talet ligger på flodbanken vid Halabiyya. Här har man god utsikt över floden och omgivande landskap. Under århundraden var denna region den omtvistade gränsen mellan det romerska och sedermera bysantinska imperiet i väster och det persiska i öster och befästningar stormades frekvent och återuppbyggdes om vartannat.

Alexander den Store dundrade förbi med sin här på 330-talet f.Kr. och passade på att anlägga staden Nikeforion, dagens ar-Raqqa, längre norrut i floddalen. De steniga branter-

Två ur det yngre gardet bland stäppernas boskapssköttande befolkning.
Foto: Jan-Michael Breider

Sensationellt upptäckta år 2002 blev "Abu Mingal", eremitibisarnas arabiska namn, vid Palmyra säkerligen landets mest berömda fåglar.
Foto: Lars Petersson

Från häckplatser i Irak och runt Persiska viken har den snygga vitkindade bulbylen expanderat mot nordväst och finns nu runt Deir ez-Zor vid Euftrat. Tidigare fanns arten även vid Palmyra, så kanske finns de vid fler outforskade oaser längst i sydost. Foto: Sander Broström

Utmattade flyttfåglar som dimper ner i isolerade dungar är ett bekant fenomen. Denna dvärguv satt vid entrén till Tallilareservatet utanför Palmyra. Foto: Lars Petersson

na bakom borgen är en känd lokal för visselhöna men det kan krävas en del slit innan man hittar dem. Lyssna efter deras visslande läte, aningen likt småfläckig sump. I ett vassparti vid floden här hittades sensationellt en basrasångare i april 2006, första fyndet för landet. Artikel finns i Sandgrouse 2/2007.

En läcker rödfalkskoloni ligger alldeles vid vägen norr härom och vid byn Mustaha finns en fin våtmark med vadare, hägrar, blåkråkor, vassångare mm. Byinvånare bjuder på te och man har inga problem att njuta av livet som skådare i Mesopotamien!

Floddalens jordbrukslandskap, små våtmarker och fåtaliga skogsområden är även ett högtintressant vinterkvarter för flera spännande arter. En vinterfågelräkningen år 2004 i

OSME:s regi resulterade i ett flertal större skrikörnar, stäpphökar, armeniska och tiotals svarthuvade trutar, isabellatörnskator och landets första hedpiplärka.

Vid den enorma 80 km i nord-sydlig riktning långa reservoaren känd som Assadsjön, resultatet av en damm i Euftrat som byggdes på 1970-talet, övervintrar också mängder av sjöfågel. Här räknades 17 000 blåsgäss, närmare 3 000 roständer och 1 800 skäggträrnor in i februari 2007.

Stäppviporna – fågelskydd in action

Med start 2004 har det gjorts organiserade ansträngningar för att kartlägga den hotade stäppvipans flyttningvägar och vinterkvarter, se Sandgrouse och även RR 1/10. Efter en-

träget harvande på de oändliga stäpperna i norra och nordöstra Syrien, nära turkiska gränsen, har det klarlagts att hundratals, faktiskt tusentals, stäppvipor rastar här under framför allt oktober och februari/mars. I februari 2007 hittades 1 400 ex nära al-Ruweira av holländska inventare och vid Ceylanpinar, på den turkiska sidan, räknades sanslösa 3 200 ex i oktober samma år. De hotas allvarligt av nöjesjakt i Syrien, populärt bland rika araber från Gulfländerna och till viss del bland libaneser som skjtit slut på det mesta större än björktrastar i sitt eget land, och lokala naturvårdare fick rycka in, bokstavligen framför gevärspiporna, för att skydda viporna under 2008 via hastigt hopsamlade skyddsdirektiv från myndigheterna.

Även på vägen mellan Palmyra och Deir ez-Zor sågs en hundraflock i mars 2007.

Våtmarksbonanza

Det är egentligen rätt otroligt att en sådan spektakulär och stor våtmark som Sabkhat al-

Sociala, livliga och ljudliga – mötet med irakskriktrastarna, som här vid hängbron över Euftrat i Deir ez-Zor, är häftigt! Foto: Lars Petersson

Artikelförfattaren pustar ut under sökandet efter visselhöna i Halabiyyas steniga branter med magnifik vy över Eufratdalen. Foto: Bo Runesson

Längs vägen norr om Halabiyya i Eufratdalen finns en rödfalkskoloni vid klipporna, med spelande svart frankolin i bakgrunden.
Foto: Lars Petersson

Vi är så långt österut så vi finner häckande sumpvipor! Flera lokaler i Eufratdalen hyser dessa sanslöst dekorativa djur.
Foto: Lars Petersson

Jabbul, 25 km söder om storstaden Aleppo, förblivit i praktiken okänd för västerländska skådare. Ytan av jätteområdet uppskattades 2003 till hela 260 km² och har påverkats av vatten som kanaliseras hit från Eufrat. Det har resulterat i en uppdelning av både salt, bräckt och färskvatten i ett ständigt evolverande vattensystem.

De antal av övervintrande sjöfåglar som finns här samt artrikedomen under sträck- och häckperioderna är slående och en mäktig upplevelse. Vi talar om över 10 000 vardera av gravand, skedand, större flamingo och blås-gås och tusentals andra simänder, hägrar, vada-re och vitfåglar som övervintrar här.

Av den hotade kopparanden räknades hela 2 400 ex in i februari 2010, sannolikt världens högsta siffra. Mindre antal av fjällgäss, vita pelikaner, större skrikörnar, stäpphökar, svarthuvade trutar och citronärlor är några av russinerna i denna syrisk baklava.

En typisk "Syrienhändelse" inträffade när fem rödhalsade gäss sköts i februari 2007,

Stiltilöparen är vanlig i de syriskas våtmarkerna.
Foto: Lars Petersson

första fyndet för landet, men upptäcktes i en samling först två år senare...

Via en anlagd väg längs de vida vassarna, med start vid byn Jabbul i norr, kan man få närkontakt med invånare som dvärgrördrom, mindre sumphöna, irakskriktrast, skägg- och pungmes, kaveldun- och vassångare och tamarisksparv. Ute på de större ytorna på sjön, med flera öar, häckar tusentals par av större

flamingo och långnäbbad mås liksom mindre antal av skedstork, purpur- och ägretthäger, rödhuvad dykand och purpurhöna.

Till topps

Från Aleppo tar man sig på ett par timmar upp i bergskedjan, med toppar på drygt 2 000 meters höjd, som löper i nord-sydlig riktning parallellt med Medelhavskusten. Efter dammet i de karga halvöknarna är det en förtjusning att komma upp hit till svala och gröna bergslandskap med blommande sluttningar, skogsområden, porlande bäckar och en annan, lika trevlig, artsammansättning.

Svenska skådare känner igen tjingande talgoxar och svirrande grönfinkar men kan också glädjas åt balkan- och mellanspett, berghöna, vitstrupig näktergal, mästern, oliv- och svarthakad sångare, klippspurv och klippnötväcka. Byn Slenfeh, mycket vackert belägen nära bergsryggens topp med utsikt över Medelhavet, och borgen Qalaa't Salah ad-Din en bit norrut är två bra platser för nämnda

Svenska och syrisk (l) skådare över en kopp té i byns samlingshus i Jabbul. Ivern och engagemanget hos lokala intresserade är inte att ta fel på!
Foto: Lars Petersson

Sabkhat al-Jabbul är ett jätteområde strax söder om Aleppo i norra Syrien. Här övervintrar tiotusentals fåglar men det krävs tid, jeepar och vägvisare för att täcka in det hela. Men även ett dagsbesök är en häftig skådarupplevelse!
Foto Tomas Haraldsson

Vissa fåglar ger mer puls än andra, och mötet med en hane vitstrupig näktergal minns man länge. Häckfågel i bergssluttningar i nordväst och sträckgäst i halvökens isolerade trädgårdar. Foto: Jan-Michael Breider

Den som trodde att Mellanöstern är lika med öken får tänka om. I bergsmassiven längs Medelhavskusten faller mycket snö under vintern. Biotop för vitstrupig näktergal och olivsångare. Foto: Tomas Haraldsson

arter. Den syriska Medelhavskusten är i princip utforskad av skådare och har några spännande lokaler i norr mot den turkiska gränsen. En av de nordligaste uddarna, Ras al-Bassit, besöktes i september 2007 och detta genererade två förstafynd för landet, gulnäbbad lira och toppskarv, vilket är exempel på hur underskådat landet är.

Runt Damaskus

Inom lätt räckhåll från huvudstaden Damaskus finns flera spännande fågelområden. Särskilt landets sydvästra hörn vid floden Yarmuk, den omtvistade gränsen mot Israel, är idag ett ganska lugnt område som hyser en grupp arter som man annars förknippar med Aravadalen/Döda havet längre söderut. Så för att topa upp din Syrienresa, åk hit ner – 90 smidiga minuter på motorvägen från Damaskus – för att hänga in långnäbbad piplärka, palestinasolfågel, papyrussångare, svartstjärt, blek stensparv, svarthuvad och rostsparr. En bit österut, runt Suweida, finns ökenområden där häckfynd av kragtrapp gjordes 2009.

Ett annan läcker dagsetapp från huvudstaden är att ta sig upp i bergen vid den libanesiska gränsen. Här ligger byn Bloudan, en populär resort för arabiska turister som söker svalka under den heta sommaren, vilken är en

Fnittriga flickor på lokalt transportmedel i Eufratdalen. En i vårt gäng höll på att bli bortgift i denna by i april 2009 © Foto: Jan-Michael Breider

säker stake out för levantsiska. Här häckar också balkanspett, asiatisk kalanderlärka och stensparv. Häftiga vinterfynd är de småflockar(!) av tallsparr, fyra respektive sju ex, som sågs i mars 2007 respektive mars 2008.

Bergslandskapet här är mycket vackert med merparten av landets fruktodlingar. Över bergsryggarna passerar ett visst rovfä-

gelsträck och jag har själv bevittnat sträck av mindre skrikörn, stäpphök och aftonfalk vid ett kort besök i september 2008.

Det politiska läget i korthet

Arabrepubliken Syrien, som vi känner den, är ett resultat av västmakternas uppdelande av Mellanöstern mellan sig efter Första världskriget, när det Ottomanska imperiet föll samman. Britterna fick Palestina, Irak och Transjordanien – de hade redan Egypten – och fransmännen fick Syrien. Ur den syriska kroppen skar de sen raskt ut ett nytt land, Libanon, som i allt väsentligt var en del av Syrien – och fortfarande är, enligt vissa.

Syrien blev självständigt 1946 och har sedan 1960-talet styrts av Baathpartiet, där en liten auktoritär maktelit och militären härskar. De flera krigen med Israel och regionens allmänna tillstånd tas som svepskäl för att hålla inrikespolitiken, oppositionsgrupper och samhällslivet i ett järngrepp. Fredliga demonstrationer mot förtrycket brukar benämnas som "uppvigling mot landets säkerhet" eller liknande i media, och säkerhetspolisen brukar slå ner på dem.

Många unga och välutbildade lämnar det kvävande samhällsklimatet för västvärldens större möjligheter till ett fritt liv och arbete.

Vassarna vid Sabkhat al-Jabbul ger närkontakt med arter som mindre sumphöna, kaveldunsångare och, som här, tamarisksparr. Foto: Lars Pettersson

Under sträcket kan en del purpurhägrar ses även vid små dammar i den karga halvöknen, som här vid Wadi Abied. Foto: Sander Broström

Syrien står med ett antal svåråtkomliga specialare som till exempel levantsiska. Bergsbyn Bloudan strax väster om Damaskus är en säker lokal. Foto: Jan-Michael Brieder

Paus längs vägen på syriskt vis: vattenpipa och té, scarf runt halsen och sandalen på sned. Får det vara ett bloss?
Foto: Jan-Michael Breider

Sydostliga raser av en del arter ska man plugga in före resan, för att undvika hjärnsläpp i fält. Svart rödstjärt av rasen semirufus är en grann uppenbarelse. Foto: Göran Sundholm

När Hafiz al-Assad, president sedan 30 år tillbaka, dog år 2000 och hans son Bashar tog över ämbetet lättades atmosfären en aning men ingen reell skillnad har kunnat märkas.

Det är i-n-t-e farligt att åka till Syrien. Kort och gott. Den syriska regimen må ha en brutal hand med politisk opposition och sin beskärda del av stökiga grannländer, men som besökare i landet är detta inget man märker något särskilt av. Just på grund av den stränga bevakningen och säkerhetsapparaten så är det också tryggt för turister att färdas runt i landet. Befolkningen är mycket gästfri, vänlig och hjälpsam och är glada att ha besökare i sitt tidigare rätt isolerade land.

Skådning och solidaritet

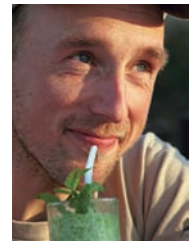
Åk till Syrien och skåda fågel! Det är inte riskabelt, inte särskilt svårt, väldigt givande och

Dvårgsumphöna – man vet aldrig när den kan spankulera förbi. Ytterst svårsedd och sällan rapporterad, men de finns där. Syrien, april 2010. Foto: Bernhard Herren

du kan stötta lokala fågelskyddsinitiativ och lovvärda ekoturismprojekt. Detta är särdeles tunga argument för ett land under utveckling jämfört med europeiska länder där sådant

ofta är långt framskridet. Dra ditt strå till stacken samtidigt som du gör både dig själv, fågellivet och lokalbefolkning en tjänst; res runt och skåda i landet och sprid din västerländska hårdvaluta, din kunskap och medkänsla när du anlitar lokala guider, bor på lokala hotell och handlar lite souvenirer från lokalbefolkningen. Detta är skådarresor i ett större syfte än bara din VP-lista, även om den också blir glad © –TOMAS HARALDSSON

Damaskus.

Foto: Jan-Michael Breider

Ta sig hit: Flera europeiska bolag flyger hit, men Turkish Airlines (via Istanbul) och Syrian Air (direktflyg) har bland de mest prisvärda biljetterna, 4 000–5 000 kr tor från Stockholm/Köpenhamn till Aleppo eller Damaskus.

Resa runt: Hyrbil finns i större städer, men är rätt dyrt. Skyltningen är oftast på arabiska, fast den utanför tätorterna lugna trafiken och hjälpsamma lokalbefolkningen väger upp. Bensinen kostar runt 7-8 kr/l, men priserna kan skifta dramatiskt, vilket förövrigt gäller allt. Van/minibuss med chaufför är ett alternativ. Utbyggt lokaltrafiknät

finns och det är billigt och spännande, men kanske inte optimalt under en skådarvecka. Tåg och fina bussar trafikerar sträckan mellan Aleppo och Damaskus.

Boende: Hela spektrat från lyx till sunk finns i Damaskus och Aleppo, hyfsad standard ligger på runt 150-200 kr/person och natt. Sultan Hotel i Damaskus har ett kanonläge nära gamla stadskärnan, skådare brukar bo här. Flera alternativ finns i Palmyra. New Afqa Hotel är enkelt men dugligt, runt 150 kr/person och natt. I Deir ez-Zor är Ziad Hotel trevligt och fräscht med bra läge, runt 200 kr/person och natt. Gästfriheten är stor, särskilt på landsbygden, och invånarna är nyfikna på oss få besökare, så bli inte överraskad om du blir hembjuden på middag och eller för övernattnig, vilket ses som en stor ära.

Mat: Det syriska köket är suveränt. Östra Medelhavets klassiska mezze, smårätter, är vanligt och mycket spännande. Kebabvarianter och grillat med yoghurttröror, bönröror, färsbakat pitabröd och läckra sallader för småpengar. I Deir ez-Zor går du till grillrestaurangen Ugarit, vid huvudstråket i centrum, och äter en festmåltid för 30 kr och mår som en kung. Håll magen i trim med t.ex. Dukoral före resan och Imodium är bra att ha med. Tvätta händerna ofta och ät på ställen som ser ok ut och som har färskt tillagad mat.

Praktiskt: Visum behövs för att komma in i Syrien. Detta skaffas lämpligen vid syriska ambassaden i Stockholm, vilket tar runt en vecka och kostar 200 kr. Har du en stämpel i ditt pass från arkefienden Israel? Då kommer du tyvärr inte in i landet, basta. Man avkrävs en utreseskatt på ca 300 kr som betalas på flygplatsen, men det är på gång att avskaffas. US-dollar är rätt gångbart utöver det syriska pundet. Tänk på att växlingstillfällena kan vara få utanför städerna. Räkna inte med att kontokort eller uttagsautomater funkar utanför storstäderna.

Guider: Använd dig av lokala initiativ och stötta de få skådarna som finns. De är mycket kunniga, hjälpsamma och brinner för sitt naturskydd. Räkna med ca 100 USD för en heldag. Palmyra Society har fantastiska guider som Adeeb Assad och Ahmed Jaber, maila helloworld@palmyra.com eller universalfriend@hotmail.com, eller via mig. Vid Sabkhat al-Jabbul, vid byn Jabbul, finns tillsyningsmän som Abu Qalil som gärna visar besökare runt. De talar bara arabiska, men visa kikare och fågelbok så är saken biff. Boende i Suweida i sydligaste Syrien och guidande till långnäbbad piplärka mm ordnar Yousef Ali al-Zaouby dqrz@hotmail.com

Länk: Mer om skådning i Syrien kan du läsa på www.tomasharaldsson.se